

Sextrakasserier tas nu på allvar

Unga tjejer i skolan utnyttjas sexuellt av sina lärare. Det har varit känt länge trots att ingen velat tala om det. Nu erkänner det moçambikiska lärarförbundet problemet i och med att man inför en särskild uppförandekod för lärare.

SHEILA MENDES HAR ALLTID VARIT BRA i matematik. När hon gick i nian bad läraren henne att hjälpa de andra eleverna i klassen. Sheila blev som en extralärare och fick mer ansvar med tiden, ofta stannade hon kvar efteråt för att gå igenom nästa lektion med läraren.

– Då kom det fram att han ville ligga med mig. När jag nekade blev han sur och hotade att underkänna mig på slutprovet.

Den som blir underkänd flyttas inte upp till nästa klass och då Sheila pluggade på en privatskola hade hon inte råd att bli kuggad. Efter att ha talat med sina tjejkompisar tog Sheila mod till sig och gick till skolledningen. Rektorn varnade henne för att tala om saken eftersom det kunde ge skolan dåligt rykte som kanske skulle skrämja bort kunderna. Han lovade dock att tala läraren tillrätta.

Men inget hände, hennes mattelärare fortsatte att insistera på sex till den grad att hon nästan vände sig vid hans tafsande och tjtande. Avslutningsfesten som hölls på skolan var inget

undantag. Sheila viftade bort honom som vanligt och tänkte inte mera på det. Senare på kvällen bad en annan lärare henne att hämta servetter i salen intill. Därinne fanns matematikläraren. Han stängde dörren och gick fram till Sheila.

– Du kan skrika hur mycket du vill. Ingen kommer att höra dig ändå.

Läraren slet av Sheila kläderna och våldtog henne på golvet i skolsalen alldeles intill avslutningsfesten där hennes kamrater dansade.

Det har gått åtta år sedan Sheila Mendes våldtogs av sin matematiklärare, men hon känner sig fortfarande kränkt och minns hur dåligt hon mådde tiden alldeles efteråt. Sheila gjorde aldrig slutproven eftersom hon fördrog att skolka framför att riskera träffa läraren igen. Något år senare hörde Sheila av en kompis att läraren gjort samma sak med en annan elev men att flickan då blivit gravid. Flickans föräldrar tvingade läraren till giftermål och senare blev han av med jobbet.

IVONE SOARES ÄR KOORDINATÖR på elevorganisationen UNDE som främst jobbar för att stärka demokratin på landets skolor men som också belyser lärares sexuella trakasserier av elever.

– Det är en cancer i vårt samhälle. Trots att ingen vill kännas vid det är sjukdomen spridd i hela landet.

Hon anser att lärarförbundets uppförandekod är ett steg i rätt riktning men befarar samtidigt att det bara blir en pappers-tiger.

Även på lärarförbundet hyser man farhågor. Paula da Vera Cruz har varit högstadielärare sedan 1984 och är väl medveten om problemet. Hon är ändå noga med att betona att det finns strukturella faktorer bakom och att lärares dåliga beteende egentligen är en återspeglning av samhället i stort. Ett samhälle som blivit alltmer individualiserat och där familjens traditionella roll luckrats upp.

– En sjuttonåring som gått ut tionde klass är ämne för att bli lärarkandidat. Han har fått sina värderingar formade av samhällsklimatet. Dessvärre har inte lärarutbildningen några inslag av etik eller moraliska värderingar utan kursen är endast tekniskt inriktad, säger Paula da Vera Cruz.

Bristen på lärare innebär dessutom att rekryteringsprocessen endast syftar till att fylla vakanser istället för att sälla bort rötägg redan från början.

Paula da Vera Cruz och hennes kolleger på lärarförbundet har dock vidtagit några åtgärder för att skydda flickelever från

Foto: Johan Sävström

trakasserier. Bland annat ska äldre, kvinnliga lärare fungera som mentorer åt manliga, nyexaminerade lärare. Flera skolor har även numera särskilda grupper för flickor där de kan tala fritt om vad de vill. Det har lett till att flickor fått både kunskap och mod från varandra att anmäla lärare som missbrukar sin ställning.

VANLIGTVIS ÄR DET FLICKOR MED DÅLIGA BETYG som är särskilt utsatta, då lärare erbjuder att höja betygen mot betalning i natura. Därför satsar lärarförbundet på pedagogiskt stöd och extralektioner åt flickor med låga betyg.

– Jag tror att det är viktigt att angripa problemet kollektivt.

Fackförbund, myndigheter, föräldrar och skolläda tillmans har större möjlighet än att bara lita på en människas personliga moral. Ett kollektivt ansvar och engagemang skulle kontrollera uppförandet bättre.

Sheila Mendes är idag 25 år och har själv en liten dotter. Sheila tänker vara väldigt uppmärksam när dottern går på högstadiet.

– Jag kommer inte att hålla tyst om något händer min dotter, då går jag både till skolläda och polis. Min dotter skall inte behöva lida som jag gjorde.

JOHAN SÄVSTRÖM
Maputo

(Sheila Mendes heter i verkligheten något annat)